

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.4.9-16>

**Kněz, muzikolog, sbormistr a pedagog Dobroslav Orel
(1870–1942) a jím využívané intonační metody
při sbormistrovské práci**

**Priest, Musicologist, Choirmaster and Pedagogue
Dobroslav Orel (1870–1942) and the Intonation Methods
He Used in his Choirmastering**

Kateřina Andršová

Abstract

The paper turns on the period when Dobroslav Orel worked as a teacher in church institutions and Austrian secondary schools (1894-1918). It focuses on the least studied part of his activity, choirmastering. Through the prism of contemporary pedagogical journals and school documentation, he attempts to reconstruct the choirmaster's methods used by him and, in particular, traces the dynamics of the development of his relationship with Battke's intonation method, from his initial enthusiasm to his awareness of the pitfalls of uncritical acceptance of this method to his warning against the danger of elevating the means of achieving correct intonation to the goal of singing education.

Keywords: Music pedagogy. Music education. Choral conducting. Cyrillic movement. Intonation methods. Cecilian movement. Battke's intonation method.

Orel a jeho působení v kontextu doby

Kněz, muzikolog, sbormistr, vysokoškolský pedagog, žurnalista a jeden z organizátorů bratislavského kulturního života Dobroslav Orel je na Slovensku velice dobře znám a jeho přínos je odborníky zabývajícími se meziválečnými slovenskými kulturními dějinami v posledních desetiletích přehodnocován. Příspěvek zaměřený na rekonstrukci Orlových metod sbormistrovské práce, zejména pak na jeho přístup k osvojování správné intonace a tzv. čtení z listu, se obrací do období, kdy pedagogicky působil v Čechách v církevních institucích (1894–1902) a na státních středních školách (1902–1918).

Ke správnému uchopení problematiky je třeba nazírat na popisované jevy prizmatem doby. České země byly až do roku 1918 součástí rakouské monarchie. Forma vlády, kdy se autorita císaře opírá o pevný pilíř – katolickou

církev, se někdy nazývá *austrokatolicismus*. Orel jako kněz a pedagog usiloval o výchovu občanů loajálních císaři, vlasti i církvi.

Výuka intonace a zpěvu v královéhradeckém semináři (1894–1902)

Po ukončení studia v královéhradeckém kněžské semináři (1894) získal Orel zaměstnání v církevních institucích. Jako docent (*adlatus*) kněžského zpěvu zodpovídal za hudební přípravu adeptů kněžství. Kromě toho získal pozici vícerektora Borromaea, v němž byli ubytováni studenti královéhradeckých středních škol. Současně působil jako sbormistr v Jednotě katolických tovaryšů. Z přehledu Orlových pracovních pozic je zjevné, že od samého počátku zaujímal významnou pozici v jeho životě hudba. V Hradci Králové – po příchodu nového biskupa Eduarda Jana Nepomuka Brynycha (1893) se s jeho přímou podporou rozvíjelo *Cecilské hnutí* podle řezenského vzoru, pro něž se v českém prostředí vžil název *Cyrlismus*. Pro čerstvého absolventa semináře Orela bylo zřízeno nesystemizované a nehonorané (!) pomocné místo, tzv. docentura kněžského zpěvu. Z četných zpráv v dobovém tisku – především v královéhradeckém katolickém deníku *Obnova*, katolického deníku *Čech* a katolickém časopisu pro liturgickou hudbu *Cyrl* je zřejmé, že se Orel společně se staršími a zkušenějšími cyrilisty Josefem Mrštíkem a Antonínem Wünschem horlivě účastnil aktivit v nově založené Diecézní jednotě Cyrilské.

Velká pozornost byla věnována výuce intonace – časopis *Cyrl* zmiňuje Wünschovy intonační tabulky, podle nichž byl pravděpodobně povinen vyučovat intonaci v kněžském semináři také Dobroslav Orel. Cenným zdrojem pro vytvoření představy o organizaci, obsahu a metodiky výuky zpěvu v královéhradeckém semináři včetně výčtu používaných učebnic a učebních materiálů je zpráva uveřejněná v časopisu *Cyrl* pod názvem: *Církevní zpěv v bisk. semináři Královéhradeckém a pololetní zkouška z něho* (Cyril, 1896, s. 60-62). Autor zprávy sice není uveden, ale podle detailního líčení obsahu a průběhu výuky, včetně uveřejnění zpívaných textů, metodických pokynů a navazujícího puntičkářsky přesného popisu průběhu závěrečných zkoušek lze předpokládat, že autorem textu by mohl být sám vyučující předmětu – tedy docent Orel.

Podle výše zmíněné zprávy se vyučovalo podle řezenské Haberlovy učebnice *Magister choralis*¹ a *diktanda cvičitelova, Ordinaria missae, Graduale, Vesperale, Hebdomas sancta* a hudebnin doporučených časopisem *Cyrl* a německou *Jednotou Cecilskou* (Cyril, 1896, s. 61). Je zajímavé, že ve výčtu učebních materiálů není zmíněna česká, obecně rozšířená Chlumova učebnice² metodicky zaměřená na správné tvoření tónu, výcvik správné intonace podle notového zápisu a chorálního zpěvu.

---

¹ Učebnice F. X. Haberla *Magister Choralis: theoretisch-praktische Anweisung zum Verständnis und Vortrag des authentischen römischen Choralgesanges* vyšla v Regensburgu v r. 1893.

² Chlumova *Cyrlská škola zpěvu* vyšla v Praze v r. 1882.

Z přehledu obsahu výuky vyplývá, že se v prvním ročníku seminaristé seznamovali s hudební teorií a dějinami církevní hudby. Kromě toho *“Ročníku I. jest úkolem: seznámiti bohoslovce zpěvu neznalé se základními pravidly theoretickými, cvičiti je v intonaci a v čisté vokalisaci (Cyril, 1896, s.60).* V dalších ročnících si seminaristé postupně osvojovali jednotlivé intervaly pomocí nápěvků z vybraných liturgických zpěvů (ve zprávě jsou uveřejněny konkrétní názvy takto k výuce intervalů využitých písní. Autor zprávy dále odkazuje na učebnici vysoce ceněného odborníka na římský chorál, benediktina z Beuronu, jenž prožil část života v pražských Emauzích, Ambrosia Kienleho: *“Prakticky cvičeny intonace intervallů až do quarty včetně z tabell upravených dle přílohy “Choralschule” od Ambr. Kienle” (Cyril, 1896, s.60).*

Z tohoto období pochází první Orlovo samostatné dílo – učebnice: *Theoreticko-praktická rukověť chorálu římského pro bohoslovecké a učitelské ústavy, pro kněží, ředitele kůru, varhaníky a přátele cír. zpěvu (1899).*

Hlavní cíl Orlova hudebněpedagogického působení, jemuž podřizoval veškeré své aktivity, byl tedy definován již na samém počátku jeho učitelské dráhy a tím cílem bylo naplnění požadavků všech tří pilířů Cecilské hudební reformy: výchova kvalitních pěvců schopných zpívat na kůru, hudebně vzdělat věřící katolíky, aby se mohli poučeně a aktivně pěvecky v průběhu celého církevního roku účastnit bohoslužeb v kostelní lodi a vychovat zdatné pěvce schopné prezentovat na koncertním pódiu hudbu skladatelů spojených s ideály Cecilianismu.

Hledání nových cest (1902–1910)

Zejména pro naplnění třetího pilíře Cecilské hudební reformy bylo naprosto nezbytné dosažení hudební gramotnosti. Orel často podroboval kritice tradiční metody upřednostňující nápodobu před uvědomělou intonací neznámé melodie zcela samostatně na základě správných hudebních představ a přesně tak, jak vyžaduje notový zápis skladby. Neuvědomělou intonaci – nápodobu slyšeného Orel s oblibou nazýval *“papouškování”*. Můžeme vysledovat, že od samého počátku hledal efektivní cesty, jak žáky naučit správně, tj. přesně intonovat. Dalším Orlovým požadavkem bylo zaměření na praktické činnosti. Později, jako středoškolský katecheta si pomáhal přesouváním výuky církevních hudebních dějin do exhort – pravidelných náboženských promluv. Neztrácel tak čas při výuce zpěvu, kde se věnoval praktickým hudebním činnostem – tedy – v té době ještě výhradně zpěvu.

Opuštění církevních institucí a vstup do státních služeb (1902) znamenal pro Orla finanční zajištění. S podporou biskupa Brynycha získal systemizované místo na c. k. Vyšší reálné škole³ v Hradci Králové. Ze školní dokumentace

---

³ V c.k. Vyšších školách reálných se kladl důraz na technicky zaměřenou výuku; podobně, jako tomu je v současnosti v Průmyslových školách. Absolventy škol byli především synové podnikatelů; v Hradci Králové byli Orlovými žáky někteří potomci rodiny Petrofových, která dodnes vlastní továrnu na výrobu klavírů.

a dobového tisku je patrné, že zde založil svůj první chlapecký pěvecký sbor, s nímž byl schopen nacvičit poměrně v krátkém čase velice náročná díla, mezi něž patří například sbory Vítězslava Nováka. S pěveckým sborem vystupoval na dobročinných akcích, kombinoval je s dalšími, především diecézními pěveckými tělesy, která řídil. Jediným zdrojem informací o Orlovi jako pedagogovi jsou koncepty výročních zpráv, kde v posudcích o jednotlivých učitelích ředitel reálky Karel Brož, a později i jeho nástupce Richard Branžovský, opakovaně vysoce hodnotí Orla jako horlivého, přísného, ale “otcovsky” vlídného, metodicky vynikajícího pedagoga. Konkrétně se ale o využívaných metodách zprávy nezmiňují.

Svědectvím o snaze naplnit druhý pilíř Cecilské reformy se stalo vytvoření vlastní středoškolské učebnice a zpěvníku *Modlitby a zpěvy pro mládež c. a k. středních škol* (1903). Tento zpěvník později vyšel celkem v pěti průběžně doplňovaných vydáních – naposledy v roce 1918. Zpěvník je velice srozumitelným průvodcem katolíka liturgií a vede ho k aktivní hudební účasti na bohoslužbách.

V roce 1905 Dobroslav Orel zakončoval studia hudební vědy na Karlo-Ferdinandově univerzitě. Ve stejném roce se přestěhoval do Prahy, kde začal vyučovat na nově postavené Holešovické Vyšší škole reálné – tedy na škole stejného typu jako v Hradci Králové. Velice podobná byla jeho pracovní náplň. Podobně jako v Hradci Králové, i zde dokázal ve velice krátké době vycvičit vynikající chlapecký sbor s nímž vystupoval například na koncertech České filharmonie.

Publikační činnost – cesta sdílení zkušeností a metodických postupů

Zcela zásadním zdrojem pro zkoumané téma je Orlova bohatá publikační činnost, kterou v Praze rozvinul. V roce 1909 se stal šéfredaktorem časopisu Cyril. Současně se zapojil do *Pedagogického svazu*, sdružujícího členy všech českých katechetských spolků do jedné organizace a stal se členem *Českého odboru spolku profesorů náboženství*. V souvislosti s těmito aktivitami jsou velice cenné jeho seriály uveřejňované v katechetském periodiku *Vychovatel* (1908, 1911, 1914, 1915) v nichž se snaží velice přístupným způsobem objasnit své pedagogické názory a dotýká se také bádáního tématu – intonace. Pro jeho příspěvky je zcela zásadní, že k nim přistupuje z pozice katechety, jehož cílem je vychovat kvalitní zpěváky schopné zapojit se do hudební produkce na kůru, v kostelní lodi i na pódiu. Z tohoto úhlu pohledu je velice cenná publikovaná přednáška, kterou přednesl na valné schůzi Ústředního spolku středoškolských učitelů náboženství roku 1911 pod názvem: *Kostelní zpěv na středních školách* (*Vychovatel*, 1911, s. 221 – 224, s. 237 – 238, s. 245 – 247). Orel má specifické požadavky na repertoár a definuje cíl pěvecké výchovy. Počítá se součinností katechety a učitele zpěvu kvůli koordinaci osvojovaného repertoáru, přičemž za ideální označuje stav, kdy katecheta je současně učitelem zpěvu – což byl jeho případ.

Po metodické stránce počítá v prvních hodinách s **nápodobou**, přičemž doporučuje písně *snadné, vzletné* – a především – mešní – které by mohl žák okamžitě uplatnit v při bohoslužbě. Souběžně se žáci mají učit **intonovat intervaly** – na kostelních písních (Vychovatel, 1911, s. 223). Kombinuje tedy solmizaci, metodu intervalovou a nápěvkovou. Zde lze konstatovat, že jeho vyučovací metoda v této době koresponduje s metodami využívanými při výuce v kněžském semináři.

Souběžně klade důraz na hlasovou výchovu. Za zásadní považuje hlídat správnou vokalizaci, práci s dechem a čistou intonaci.⁴ Cenná jsou jeho praktická doporučení: při mši požaduje, aby zpěváci zpíval unisono (eventuálně oktávy – chlapecké a mužské hlasy). Jednohlasý zpěv podle Orla lze někdy oživit dvou nebo vícehlasou vložkou. Píseň, v níž mají žáci zažitou chybu v intonaci doporučuje odložit, dokud ji žáci zcela nezapomenou a nacvičit ji po čase nanovo. Pokud žáci intonačně klesají, má být varhanní doprovod svižnější. Dále Orel doporučuje harmonizaci jednotlivých slok písně nikdy neměnit, *“aby děti nebyly novými obraty harmonickými rušeny”* (Vychovatel, 1908, s.139). Pro doprovod zpěvu Orel doporučuje principál s přiměřeným pedálem 16' a případně s jemnějšími 8' rejstříky v manuálu. Doporučení týkající se repertoáru vycházejí z dobově aktuálních požadavků cecilské reformy.

Zcela v souladu se současnými trendy, v České republice prosazovanými především Alenou Tichou (2003) a Hanou Váňovou (2006) věnoval Orel již na počátku 20. století poměrně velký prostor zdůvodňování nutnosti požadavku na práci s nezpěváky.

“Není každý žák stejně nadán pro všechny předměty; stejně tak nemůže každý vyniknouti ve zpěvu. Ale idiotů v pravém slova smyslu v ovládnání hlasu jest právě tak málo, jako blbců pro předměty jiné. Proto nesmírnou zodpovědnost bere na sebe, kdo z povinného zpěvu vylučuje žáka na škole obecné sám, nečekaje ani dobrozdání lékařova ani rozhodnutí okresní školní rady.” ... *“Je-li však s ostatními žáky ve veřejné škole, pak nesmí býti vylučován ze zpěvu, jako není pro menší nadání v jiných předmětech z nich vyřazen. Právě naopak: jako slabší žák má býti více cvičen než chlapec nadaný”* (Vychovatel, 1908, s. 114). Odvolává se na příslušné paragrafy, kdy lze povinně vyžadovat účast v hodinách zpěvu i po tzv. nezpěvácích (například příkaz osvojit si správně nápěv císařské hymny *Zachovej nám Hospodine*). Za legální prohlašuje využívání předmětu “náboženská cvičení” ke zpívaným modlitbám, při nichž jsou přítomni také nezpěváci, neboť *“Kdo zpívá, dvakrát se modlí”* (Vychovatel, 1911, s. 237). K dosažení největší efektivity práce doporučuje práci rozdělení žáků do co největšího počtu oddělení a práci v malých skupinkách. Při mši mají všichni zpěváci i nezpěváci mají zpívat dole,

---

⁴ Propojováním metod sloužících k osvojení správné intonace se záměrným pěstováním správných pěveckých návyků se detailně zabývá Ludmila Kroupová na příkladech z praxe v královéhradeckém pěveckém sboru Jitro (Kroupová, 2019).

společně. Orel doporučuje nevydělávat zpěváky od nezpěváků umístěním na kruchtu.

Orel a Battkeho intonační metoda (1910–1918)

Pravděpodobně v roce 1910 se Orel seznámil s Battkeho intonační metodou *Prima vista*. Svědectvím vývoje jeho vztahu k této metodě jsou jeho příspěvky v jím redigovaném časopise Cyril, z něhož vytvořil odborné muzikologické i hudebněpedagogické periodikum. Uveřejňoval zde příspěvky významných muzikologů i hudebních pedagogů. Mezi jeho nejbližší spolupracovníky patřili zakladatelé Hudební Budče: pěvkyně Doubravka Branbergerová, její manžel Jiří Branberger. Později se k nim připojil hudební pedagog Adolf Cmíral.

Ve zprávě o kurzu Battkeho intonační metody pořádaného Hudební Budčí v roce 1910, jehož se sám účastnil, se v časopise Cyril vyjádřil v superlativech. Battkeho intonační metodu začal okamžitě uplatňovat při vlastní sbormistrovské činnosti na holešovické reálce. S Budčí navázal úzkou spolupráci; na krátkou dobu byl dokonce místopředsedou Spolku, který byl zřizovatelem škol Budče. Ve funkci místopředsedy začal organizovat pěvecké kurzy pro pražské učitele zaměřené na propagaci Battkeho intonační tonální metody Holešovická reálka byla jednou ze škol, v níž mohli frekventanti kurzu vidět výsledky metody uvedené do praxe. Kromě toho založil ediční řadu Hudební Budče. (Andršová, 2016, s. 82). Z časopisu Cyril vytvořil platformu pro propagaci Battkeho tonální intonační metody opírající se o sadu praktických didaktických pomůcek. Zásadní význam této metody Orel shrnul v nekrologu Maxe Battkeho těmito slovy: *“Nelze upříti, že B[atkke] vymezil školnímu zpěvu nové dráhy, staré papouškování nahradil čtením z listu.” ... “Tím sborový zpěv postavil na novou základnu a tělesům sborovým poskytl schopnosti přemáhati i nejlépejší problémy intonační nové pěvecké literatury”* (Cyril 1916, s. 138).

Orlovu sbormistrovskou činnost uzavřela První světová válka. Na bojiště odcházeli čerství absolventi. Ze sboru vymizely tenory a basy. Výuka zpěvu byla postupně omezována a Orlův pěvecký sbor musel být rozpuštěn. V posledním roce války si Dobroslav Orel vzal dovolenou, aby mohl pracovat na blíže nespecifikovaném zpěvníku pro střední školy. Výuky zpěvu na holešovické reálce se místo něho ujal Adolf Cmíral.

Po ukončení první světové války došlo k přeuspořádání domácích politických i společenských poměrů. Celkovou vizi budoucnosti výuky zpěvu na všech stupních a typech škol v nově vzniklé republice předestřel v příspěvku *K reformě zpěvu na školách* (Cyril, 1918). Zde se naposledy vyjádřil k Battkeho intonační metodě, když **varoval před povýšením metody na cíl**: *“Tvořiti a pěstiti krásný tón, toť hlavní cíl pěvecké výchovy. Bohužel se dnes na něm zapomíná pro mechanismus, jak zavládl neporozuměním a zneužitím nových metod, hlavně metody Battkeovy, která vede dítě k výcviku v samostatné*

intonaci, ale nepodává prostředků ke cvičení krásného tónu. Co platno, když dítě umí intonovat, ale má zkažený hlas? Umění intonovati dohoní, ale zkažený hlas těžko lze napravit. Tedy tón – tón tón – a to ostatní teprve v druhé řadě” (Cyril, 1918, s. 153).

V meziválečném období se někteří pedagogové pokusili překlenout některé nedostatky Battkeho tonální metody. Mezi neúspěšnější z nich patřil profesor pražské konzervatoře Metoděj Doležil, jehož učebnice *Intonace a elementární rytmus* (1921) kombinuje Battkeho a intervalovou metodu.

Závěr

Po druhé světové válce se v českém prostředí ustoupilo od všeobecně rozšířené solmizace a prosadila metoda nápěvková, využívající systému opěrných (lidových) písní, kterou vyvinul sbormistr František Lýsek. Mezi rozšířené systémy výuky intonace se rovněž prosadil systém Bohumila Čenka předpokládající vnímání tónových řad v kontextu základních harmonických funkcí (kadence).

Orel se po roce 1918 k otázkám intonace již nevyjadřoval. Po První světové válce spojil svůj osud se Slovenskem a jeho hudební aktivity nabraly jiný ráz. Odchod na Slovensko 1919 se jeví jako přirozené zakončení Orlovy životní etapy, v níž se profesně věnoval hudebnímu vzdělávání středoškolské mládeže, s níž bylo mimo jiné spjata hledání optimálních prostředků výuky intonace.

Bibliografie

- Andršová, K. (2016). Hudebně pedagogická koncepce Dobroslava Orla v kontextu současné hudební výchovy. In: *Teorie a praxe hudební výchovy IV*. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, s. 80–85. ISBN 978-80-7290-875-2.
- Andršová, K. (2019). Dobroslav Orel a jeho pedagogická činnost jako jedna z cest k naplnění ideálů cecilianismu v Čechách. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 252 s. Disertační práce. Církevní zpěv v bisk. semináři Královéhradeckém a pololetní zkouška z něho. (1896). In: *Cyril*. Praha: Obecná jednota cyrilská, roč. 23, č. 8, s. 60–63.
- Orel, D. (ed.). (1899). *Theoreticko-praktická rukověť chorálu římského pro bohoslovecké a učitelské ústavy, pro kněží, ředitele kůru, varhaníky a přátele círk. zpěvu*. Hradec Králové: Politické družstvo tiskové, 236 s.
- Orel, D. (ed.). (1903). *Modlitby a zpěvy pro žáky c. k. středních škol*. Praha: K. Reyl, s. 264.
- Orel, D. (1908). O pěstění zpěvu a duchovní písně na školách národních. In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 23, č. 10, s. 112–114; roč. 23, č. 11, s. 126–128; roč. 23, č. 12, s. 137–140, 228, 236, 245.

- Orel, Dobroslav. (1910). Pěstujme chlapecké hlasy. In: *Cyril*. Praha: Obecná jednota cyrilská, č. 8, s. 146.
- Orel, D. (1911). Kostelní zpěv na středních školách. In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 26, č. 21, s. 223–224, roč. 26, č. 22, str. 236–238, roč. 26, č. 23, s. 245–247.
- Orel, D. (1914). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. I. Církevní zpěv doby apoštolské In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 29, č. 21, s. 221–223.
- Orel, D. (1915). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. II. Gregoriánský chorál. In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 30., č. 1, s. 4–6.
- Orel, D. (1915). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. III. Chorální a mensurální zpěv v Čechách. In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal. Roč. 30, č. 2, s. 17–19.
- Orel, D. (1915). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. IV. Jednolásé a vícehlásé zpěvy stol. XV. a první poloviny stol. XVI. In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 30, č. 3, s. 29–31.
- Orel, D. (1915). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. V. [bez podnázvu], In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 30, č. 4, s. 41–43.
- Orel, D. (1915). Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. Středoškolské exhorty pro třídy vyšší. VI. České rorátní zpěvy (Části chorální). In: *Vychovatel: list věnovaný zájmům křesťanského školství*. Praha: Petr Kopal, roč. 30, č. 7, s. 77–80.
- Orel, D. (1916). Max Battke. In: *Cyril*. Praha: Obecná jednota cyrilská, roč. 42, č. 8, s. 138.
- Orel, D. (1918). K reformě zpěvu na školách. In: *Cyril*. Praha: Obecná jednota cyrilská, roč. 44, č. 10, s. 153–155.

Mgr. Kateřina Andršová, Ph.D.

Hudební katedra, Pedagogická fakulta

Univerzita Hradec Králové

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, Česká republika

katerina.andrsova@uhk.cz